

Souhrnná teritoriální informace:

Írán

Zastupitelský úřad 4. 5. 2021 11:00

Írán, plným názvem Íránská islámská republika (Džomhúrí-je eslámí-je Írán), je se svými 84 mil. obyvatel a téměř 1,65 mil. km² jednou z 20 největších zemí světa. Jak vyplývá již z oficiálního názvu země, v Íránu jsou principy státního uspořádání úzce propojeny s náboženstvím. Státním náboženstvím je šíitský islám, který vyznává přes 90 % obyvatel, dalších asi 9 % tvoří sunnitě. Státním zřízením Íránu je islámská republika s tím, že nejvyšší autoritou země je duchovní vůdce revoluce, který ovládá klíčové oblasti politického systému země. Mimo to je moc v zemi tradičně rozdělena na zákonodárnou, výkonnou a soudní.

Íránská ekonomika se od roku 2018 nachází v recesi, která vyplývá především z vypovězení jaderné dohody (tzv. JCPOA) ze strany USA a následného uvalení amerických ekonomických sankcí na většinu klíčových íránských odvětví. Mezi ty patří zejména energetický sektor, vzhledem k tomu, že země disponuje druhými největšími zásobami zemního plynu na světě a velkými zásobami ropy. HDP země se tak již tři roky za sebou (2018 - 2020) propadá meziročně zhruba o 5 %. Koronavirová pandemie v roce 2020 krizi dále prohloubila, ačkoliv vzhledem k dlouhodobějšímu charakteru problémů nezasáhla íránskou ekonomiku tak tvrdě, jako např. některé sousedící státy. Chronickým problémem přesto zůstává vysoká míra inflace (za r. 2020 meziročně přes 30 %) a pokračující deprecie národní měny rijálu (IRR).

Na další ekonomický vývoj budou mít v následujícím roce zásadní dopad jak jaderná rokování Íránu s novou americkou vládou, tak výsledek íránských prezidentských voleb plánovaných na červen 2021. Dosažení dohody o postupném odbourání amerických sankcí a obnovení energetických vývozů (především těch ropných), které tvoří zásadní část íránských státních příjmů, by nepochybně mělo pozitivní dopad na ekonomickou situaci země i její zahraniční obchod. Z hlediska stávajících i výhledových zahraničních obchodních partnerů je klíčové především vyřešení aktuálně uplatňovaných finančních a bankovních restrikcí vůči Íránu. Ty výrazně komplikují provádění platebních transakcí s íránskými subjekty, přičemž jde o otázku, která hraje podstatnou roli i při působení českých exportérů. České firmy obecně mají v teritoriu historicky velmi dobrou pověst a jejich schopnost uspět na momentálně zahraničními produkty nesaturovaném íránském trhu se rýsuje např. v íránském zdravotnickém a farmaceutickém průmyslu, ve vodohospodářském a odpadovém sektoru, anebo v tradičně silné české oblasti působení v íránském důlním a dobývacím sektoru.

Základní údaje	
Hlavní město	Teherán
Počet obyvatel	84,0 (2020)
Jazyk	farsí (perština)
Náboženství	šíitský islám
Státní zřízení	islámská republika
Hlava státu	Prezident Hassan Rúhání
Hlava vlády	Prezident Hassan Rúhání
Název měny	Íránský rijál (IRR)
Cestování	
Časový posun	+2,5 hod.
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	RNDr. Josef Rychtar
Ekonomický úsek	PhDr. Ramzi Abu-Eid
Konzulární úsek	Mgr. Lukáš Gavenda
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	909,9
Hospodářský růst (%)	1,7
Inflace (%)	39,0
Nezaměstnanost (%)	19,7

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Nejvyšší autoritou Íránské islámské republiky je Nejvyšší duchovní vůdce (od roku 1989 Alí Chameneí), jenž prakticky ovládá klíčové oblasti politického systému země a zároveň je nejvyšším velitelem jak íránské armády, tak samostatně fungující speciální ozbrojené složky tzv. Íránských revolučních gard. Zatímco v běžné republice patří zákonodárná moc parlamentu, v íránském teokratickém zřízení Madžles (parlament) sdílí moc s Radou dohlížitelů, která navíc disponuje pravomocí provádět předvýběr kandidátů pro parlamentní volby. Případné neshody mezi parlamentem a Radou dohlížitelů řeší tzv. Rada pro určování zájmů režimu, která má rovněž pravomoc monitorovat práci exekutivy a funguje jako poradní sbor Nejvyššího vůdce.

Íránci mají přímo voleného prezidenta, který stojí v čele exekutivní Rady ministrů (čili vlády). Prezident v čele exekutivy má za úkol dohlížet na chod státu a implementovat legislativu prosazenou parlamentem. Funkce premiéra byla zrušena při úpravách ústavy v roce 1989, země však disponuje větším počtem viceprezidentů (aktuálně 11). Země je administrativně rozdělena na 31 provincií, ty se dělí na okresy a menší okrsky. V čele jednotlivých provincií stojí guvernéri jmenovaní vládou.

Složení kabinetu (z počátku r. 2021):

- 1 První viceprezident: Eshaq Jahangiri
- 1 Viceprezident a šéf Íránské organizace pro atomovou energii: Ali Akbar Salehi
- 1 Viceprezident pro vědu a technologie: Sorena Sattari
- 1 Viceprezident pro ekonomiku: Mohammad Nahavandian
- 1 Viceprezident a šéf Organizace pro plánování a rozpočet: Mohammad Bagher Nobakht
- 1 Viceprezident a šéf Organizace pro administrativu a lidské zdroje: Jamshid Ansari
- 1 Viceprezidentka pro legislativu: Laaya Joneidi
- 1 Viceprezident pro parlamentní záležitosti: Hossein Ali Amiri
- 1 Viceprezidentka pro ženské a rodinné záležitosti: Ma' soumeh Ebtekar
- 1 Viceprezident a šéf Nadace pro veterány: Saeed Owhadi
- 1 Viceprezident pro environmentální záležitosti: Issa Kalantari
- 1 Ministr zemědělství: Kazem Khazavi
- 1 Ministr pro komunikaci a informační technologie: Mohammad Javad Azari
- 1 Ministr práce a sociálních věcí: Mohammad Shariatmadari
- 1 Ministr kultury: Seyed Abbas Salehi
- 1 Ministr obrany a ozbrojených sil: Amir Hatami
- 1 Ministr financí a ekonomiky: Farhad Dejpasand
- 1 Ministr školství: Mohsen Haji Mirzaie
- 1 Ministr pro energetiku: Reza Ardakanian
- 1 Ministr zahraničních věcí: Mohammad Javad Zarif
- 1 Ministr zdravotnictví: Saeed Namaki
- 1 Ministr průmyslu, obchodu a těžby: Alireza Razm Hosseini
- 1 Ministr pro informace: Mahmoud Alavi
- 1 Ministr vnitra: Abdolreza Rahmani Fazli
- 1 Ministr spravedlnosti: Seyyed Alireza Avaei
- 1 Ministr ropného průmyslu: Bijan Namdar Zanganeh
- 1 Ministr pro vědu a výzkum: Mansour Gholami
- 1 Ministr dopravy a rozvoje: Mohammad Eslami
- 1 Ministr tělesné výchovy a sportu: Masoud Soltanifar
- 1 Ministr pro kulturní dědictví a cestovní ruch: Ali Asghar Mounesan

Írán 18. června 2021 čekají důležité prezidentské volby, v nichž již svůj mandát v souladu s ústavou nebude moci obhajovat současný prezident Hassan Rúhání. Seznam oficiálních kandidátů v tuto chvíli ještě není známý a teprve během května jej oznámí Rada dohlížitelů. Již nyní je však

zřejmé, že půjde o volby, v nichž se občané budou rozhodovat mezi konzervativnějšími kandidáty skeptickými vůči dalšímu sblížení Íránu se Západem, anebo umírněnější politickými představiteli, kteří považují větší propojování země se zahraničím za nezbytné pro její ekonomický rozvoj.

1.2 Zahraniční politika země

Nejdůležitějším aspektem íránské zahraniční politiky je v posledních letech soupeření země s USA. Po americkém vypovězení účasti na jaderné dohodě s Íránem v roce 2018 přistoupila vláda prezidenta Trumpa k postupnému obnovování a uvalování nových bilaterálních sankcí vůči Íránu. Americké sankce na počátku roku 2021 postihují takřka všechny důležité ekonomické sektory v zemi a významně problematizují veškerý íránský zahraniční obchod. Írán v reakci na tento vývoj přistoupil k postupnému vypovídání svých mezinárodních jaderných závazků vyplývajících z jaderné dohody (JCPOA) uzavřené v roce 2015. Spirála eskalace se zastavila až s nástupem nové americké vlády prezidenta Bidena, s níž nyní Írán za přímého dohledu dalších velmocí (Ruska, Číny, Velké Británie, Francie, Německa a EU) vyjednává o normalizaci situace. Kam tato jednání během roku 2021 dospějí je zatím obtížné odhadovat, ale primárním íránským zájmem je odstranění amerických sankcí, které by zemi umožnilo opět stabilizovat její ekonomiku.

Dalším vektorem íránské zahraniční politiky bylo v posledních letech posilování jejích obchodních vazeb na Čínu a vybrané regionální státy. Čína se i s ohledem na americké ekonomické sankce uplatňované proti Íránu postupně vypracovala do pozice největšího íránského obchodního partnera a vzájemný obchod v současnosti tvoří asi 25 % celkové íránské obchodní výměny. I z tohoto důvodu Írán s Čínou posiluje také politické vztahy a obě země v březnu 2021 podepsaly dohodu o strategické spolupráci, která počítá rovněž s posilováním bilaterální vojenské či kulturní spolupráce. Mimo to Írán pragmaticky rozvíjí své obchodní vztahy především s důležitými ekonomickými aktéry v jeho regionu, jako jsou Turecko, Spojené arabské emiráty, Irák, Indie nebo Pákistán.

Americké ekonomické sankce naopak negativně poznamenaly politické i ekonomické vztahy Íránu s EU a jejími jednotlivými členskými státy. Velké evropské společnosti se na základě obnovení amerických ekonomických sankcí po roce 2018 z Íránu vesměs stáhly a Írán tento odchod evropského businessu považuje za nedodržení evropských závazků vyplývajících z jaderné dohody JCPOA. Vztahy Íránu s evropskými zeměmi mimo to kalí také odlišný výklad lidských práv, z jejich nedodržování EU Írán poměrně často viní.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel Íránu ke konci roku 2020 dosáhl 83,99 mil. lidí s tím, že meziroční přírůstek populace oproti předchozímu roku činil 1,3 %.

Hustota zalidnění ke konci téhož roku činila 48,13 osob na km² s tím, že 62,5 % veškerého obyvatelstva žije ve městech a 37,5 % žije v rurálních částech země.

Írán je mnohonárodnostní stát obývaný třemi základními etnickými skupinami:

- 1 íránská – indoevropská: většina populace hovoří "íránskými jazyky", které tvoří podskupinu jazykové skupiny indoevropské; patří sem zejm. Peršané, Kurdové, Balúčové, Arméni a další
- 1 turkická: Ázerové, Turkmeni, Kaškajové
- 1 semitská: Arabové a Asyřané

Přesné etnické složení populace však není známé a dostupné jsou pouze odhady. Největší skupinou obyvatelstva jsou podle nich Peršané (61-65 %), Ázerové (16 %) a Kurdové (7-10 %).

Státním náboženstvím je šíitský islám. Přes 99 % obyvatelstva tvoří muslimové, z toho 90 % šiité a 9 % sunnité. Sunnitský islám převládá mezi etnicky kurdskou a balúčskou populací. Zbytek tvoří ostatní náboženské komunity: křesťané – hlavně Arméni a Asyřané, dále zoroastrijci (původní náboženství Íránu z předislámské éry), židé a Baháí. Poslední zmíněná náboženská komunita není na rozdíl od ostatních oficiálně uznávána a její příslušníci jsou vystaveni systematické perzekuci.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

V kombinaci s americkými ekonomickými sankcemi vedly koronavirové restriktce v Íránu v roce 2020 k dalšímu oslabení ekonomiky. Stát sice dle Mezinárodního měnového fondu (MMF) do zmírnění dopadů protiepidemických opatření investoval až 7 % HDP, většinou však s ohledem na současné možnosti země šlo jen o poskytnutí zvýhodněných půjček či umožnění odložení odvodu daní pro firmy. Zatímco v předchozím fiskálním roce představoval pokles reálného HDP 6,8 %, ve fiskálním roce 2020/2021 by mělo jít o něco mírnější propad HDP o 4,8 %. Prudký růst inflace spotřebitelských cen sice oproti loňsku (40 %) také o něco zpomalil, přesto meziroční růst inflace ve fiskálním roce 2020/2021 dosáhl stále vysokých 30,5 %. Dalším problémem íránské ekonomiky je pokračující oslabování národní měny - rijálu (IRR). Ten v průběhu fiskálního roku 2020/2021 ztratil oproti USD až 49 % svojí hodnoty. V říjnu 2020 se jeho směnný kurz propadl na 322.000 IRR za 1 USD. Po nástupu nové vlády v USA začala hodnota rijálu opět pomalu stoupat a nyní se stabilizovala okolo 250.000 IRR za 1 USD. Depreciace měny sice na jednu stranu objektivně pomáhá íránským exportérům, na druhé straně však komplikuje život importérům většiny zahraničního zboží.

Dopady stagnující ekonomiky se výrazně projevují také na nezaměstnanosti. Do podzimu 2020 přišlo v důsledku krize o práci již 1,5 mil. Íránců. Ačkoliv oficiální íránská data udávají aktuální míru nezaměstnanosti okolo 10,6 %, dle MMF jde o 16,3 % a v realu s vysokou pravděpodobností nezaměstnanost přesahuje dokonce 20 %. Ani odhady pro nejbližší roky nejsou příliš optimistické a očekávají jen její pomalý postupný pokles. S rostoucí nezaměstnaností souvisí rovněž růst chudoby v zemi. Mezinárodní agentury OSN odhadují, že v současnosti se již přes 20 % obyvatelstva Írán (16,6 mil.) nachází pod hranicí chudoby. Vlastní íránské statistiky hovoří dokonce o 35 % (29 mil.) obyvatel postižených chudobou. Tento stav se dotýká zejména populace žijící v rurálních částech země.

Írán je po dlouhá desetiletí významným energetickým exportérem zejména v sektoru ropy a jejích derivátů. Země v globálním měřítku disponuje čtvrtými největšími prokazanými ložisky ropy a druhými nejvyššími ložisky zemního plynu. V důsledku amerických sankcí a ztížených podmínek pro ropné vývozy se však Írán stále více začal zaměřovat na diverzifikaci svojí ekonomiky. Tu v posledních dvou letech představují např. posilující vývozy petrochemických produktů s vyšší přidanou hodnotou (termoplasty, metanol, ropný bitumen), posilování domácí průmyslové produkce (země je významným exportérem železa a oceli) a také posilování sektoru služeb, který již tvoří přes 50 % HDP. Svoji zemědělskou produkci a potraviny Írán úspěšně vyváží do sousedících zemí, zejména do Iráku. Íránská obchodní bilance sice v důsledku amerických sankcí byla v roce 2020 záporná, ale v nejbližších letech lze očekávat změnu trendu a pozitivní saldo obchodní bilance.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	-6,0	-6,8	-4,8	1,7	3,8
HDP/obyv. (USD/PPP)	13 800,0	12 937,5	12 390,0	12 640,0	13 220,0
Inflace (%)	18,0	40,0	30,5	39,0	23,5
Nezaměstnanost (%)	14,5	15,8	20,3	19,7	18,9
Export zboží (mld. USD)	93,4	59,4	34,9	42,7	59,1
Import zboží (mld. USD)	60,8	52,2	40,0	40,8	42,5
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	32,6	7,2	-5,2	1,9	16,7
Průmyslová produkce (% změna)	-13,3	-33,4	-11,1	10,3	8,0
Populace (mil.)	81,8	82,9	84,0	85,0	86,0
Konkurenceschopnost	89/140	99/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	6/7	7/7	7/7	7/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Celkový veřejný dluh Íránu dosáhl ke konci roku 2020 podle odhadů 21 % HDP země. Přístup k poskytování zahraničních úvěrů a úvěrových linek je pro Írán s ohledem na sankce obtížný.

Devizové rezervy jsou od íránského roku 1390 (FY 2011/2012) odváděny do tzv. National Development Fund. V poslední dekádě se jednalo o cca 20 % příjmu z íránských ropných vývozů. Ke konci roku 2019 byla výše devizových rezerv odhadována na cca 86 mld. USD. Pro rok 2020 není výše těchto devizových rezerv známa, ale všeobecně se odhaduje, že Írán byl v důsledku sankcí a epidemie Covid-19 nucen velkou část z nich spotřebovat.

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-11,6
Veřejný dluh (% HDP)	21,0
Bilance běžného účtu (mld. USD)	0,9
Daně	
PO	N/A
FO	N/A
DPH	N/A

Státní rozpočet pro příští fiskální rok 1400 (březen 2021 - březen 2022) nadále počítá se signifikantními příjmy z vývozu ropy ve výši 2,3 mil. barelů denně v hodnotě 40 USD za barel. Vzhledem k trvajícím americkým sankcím na ropné vývozy a současné omezené schopnosti Íránu exportovat např. do Číny, jde o krajně optimistický předpoklad, který zřejmě v letošním roce ještě prohloubí saldo státního rozpočtu. Ten se navíc ocitá pod tlakem i s ohledem na loňský zákon přijatý íránským parlamentem, podle něhož musí vláda každý měsíc povinně vyplácet zvláštní finanční podporu 30 mil. nejchudších obyvatel země.

2.3 Bankovní systém

V současné době většina bank z EU i dalších západních zemí v praxi nespolečupracuje s jakoukoliv íránskou bankou (státní či soukromou). Po americkém vypovězení jaderné dohody JCPOA v roce 2018 a obnovení amerických ekonomických sankcí vůči Íránu k listopadu 2018 obavy z možných sekundárních sankcí USA vůči mezinárodním bankovním institucím takřka vylučují provádění jakýchkoliv finančních transakcí z či do Íránu.

Íránský bankovní sektor tvoří na tři desítky bank a úvěrových institucí rozdělených následujícím způsobem:

1. Centrální banka: Central Bank of I.R. Iran (také pod názvem Bank Markazi)
1. Státem vlastněné obchodní banky: 1. Bank Mellī Iran 2. Bank Sepah 3. Post Bank of Iran
1. Specializované státem vlastněné obchodní banky: 1. Keshavarzi Bank (zemědělství, vodohospodářství, zpracovatelský průmysl) 2. Bank Maskan (bytová výstavba) 3. Bank of Industry and Mine/Sanat va Maedan Bank (průmyslová výroba a hutnictví) 4. Export Development Bank of Iran/Tose'e Saderat Bank (služby a obchod se zahraničím) 5. Cooperative Development Bank/Tose'e Ta'avon Bank (výzkum a vývoj)
1. Soukromé banky: 1. EN Bank (Eghtesad Novin Bank) 2. Parsian Bank 3. Karafarin Bank 4. Saman Bank 5. Bank Pasargad 6. Sarmayeh Bank 7. Sina Bank 8. Ayandeh Bank 9. City Bank (Shahr bank) 10. Dey Bank 11. Ansar Bank 12. Tejarat Bank 13. Refah Bank 14. Bank Saderat Iran (exportní banka) 15. Bank Mellat 16. Hekmat Iranian Bank 17. Tourism Bank (Gardeshgari Bank) 18. Iran Zamin Bank 19. Middle East Bank (Khavarmianeh Bank) 20. Ghavanim Bank
1. Soukromé úvěrové instituce a úvěrové banky (Gharzolphasane) – celkem 5 institucí včetně Mehr Iran Bank a Resalat Bank

Pojišťovny: Zásilký do/z Íránu se doporučuje pojistit zakotvením pojistné doložky ve vývozních i dovozních smlouvách. Pojišťovací soustava v Íránu je většinou státní. Postupně se však připravuje její deregulace a privatizace. Íránský exportní garanční fond (Export Guarantee Fund of Iran) pojišťuje rizika při exportu neropných položek. V zásadě všechny íránské státní i soukromé komerční subjekty jsou povinny pojišťovat zásilký při exportu z Íránu, výběr pojišťovny je dobrovolný. Při dovozech do Íránu je pojištění též dobrovolné a závisí na dohodnutých podmínkách smlouvy. Hlavní národní státní pojišťovna je Bimeh Markazi Iran.

2.4 Daňový systém

Íránský daňový systém je rozdělen do dvou kategorií na přímé a nepřímé daně. Hlavními položkami přímých daní jsou daň z příjmu a daň z nemovitostí. Daň z příjmu se v závislosti od výše příjmů pohybuje v rozmezí 15 – 25 %. Daň z nemovitostí je taktéž v rozpětí 15 – 25 %. Nepřímé daně pak zahrnují daň za zboží dovážené do země (clo) a DPH. Clo je stanoveno podle jednotlivých konkrétních odvětví. DPH za všechny služby a spotřební a průmyslové zboží včetně zboží vyváženého i dováženého do země činí 9%. Tato daň se skládá ze základní daně 6%, místních poplatků 3% (municipal tax) a daně na zdravotní a sociální pojištění (health tax).

V současnosti v Íránu platí společnosti a jednotlivci daň z příjmů realizovaných v Íránu i mimo Írán. Zahraniční společnosti a jednotlivci platí

daň z příjmu vztahující se na příjmy za provedené práce v Íránu. Pro kontraktorské projekty je nutno počítat s tím, že z objemu každého projektu se platí poměrně vysoké procento poplatků na sociální pojištění.

Podle místních zákonů není možné, aby daně nebo jakékoliv další poplatky platil za poplatníka někdo jiný (např. zákazník). Proto takové ujednání, i když bude součástí smlouvy, je považováno za neplatné. Lze však legálně ustanovit cenu projektu, tzv. tax free cenu, a do smlouvy vložit článek o tom, že jakékoliv firemní a personální daně, plus poplatky plynoucí z projektů, budou dodavateli zákazníkem refundovány.

Kromě standardních daní je v Íránu platná soustava náboženských daní a dávek předepsaných šariou muslimům a placených místní mešitě.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Obchodní výměna s EU se významně propadla především v roce 2019, kdy poklesla o více než 72 %. Hlavním důvodem jsou americké ekonomické sankce, které obchodování s Íránem podstatně zproblematizovaly a velkou část aktivních evropských společností od něj odradily. V roce 2020 pak situaci dále zkomplikovalo šíření nemoci Covid-19, které znemožnilo obchodní cesty partnerů oběma směry. EU přesto nadále zůstává čtvrtým největším importérem zboží do Íránu hned po Číně, Spojených arabských emirátech a Turecku. V nejbližších letech lze očekávat opětovný růst obchodní výměny mezi EU a Íránem, přičemž jeho rychlost se bude odvíjet od toho, zda se podaří dosáhnout dohody o odbourání amerických sankcí.

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	8 711,1	4 397,7	3 749,9	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	9 424,7	679,8	712,6	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	713,6	-3 717,9	-3 037,3	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Bilaterální obchodní výměna mezi ČR a Íránem v zásadě kopíruje trend obchodní výměny s celou EU. Také obchodování českých firem s Íránem zásadně v posledních třech letech poznamenaly americké sankce a v posledním roce rovněž koronavirová pandemie. Pro české firmy je klíčové, aby se v brzké době podařilo odstranit především stávající bankovní restrikce, které vážně komplikují provádění veškerých finančních transakcí z/do země.

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	1,5	0,7	0,6	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	0,4	0,3	0,2	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	-1,1	-0,4	-0,4	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Žádné bilaterální smlouvy s EU nejsou uzavřeny. Tím, že Írán zároveň ani není členem Světové obchodní organizace (WTO), tak obchodování s ním podléhá obecným importním a exportním pravidlům EU.

Smlouvy s ČR

Platné smlouvy:

- Dohoda o podpoře a ochraně investic (podepsána 18. 12. 2017, čeká na ratifikaci Íránem)
- Dohoda o hospodářské spolupráci mezi ČR a Íránem (18. 1. 2016)
- Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu (Praha, 30. 4. 2015)
- Na konci r. 2015 vstoupila v platnost Dohoda o letecké dopravě (z 9. 12. 2003)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky o mezinárodní silniční dopravě (Teherán, 30. 1. 2001, č. 20/2002 Sb.m.s.)
- Memorandum o porozumění mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky o stavu smluv platných mezi oběma státy (Praha, 11. 3. 1997)
- Protokol mezi Českou republikou a Íránskou islámskou republikou (Teherán, 12. 3. 1995)
- Dohoda mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Centrální bankou Íránské islámské republiky (Praha, 18. 11. 1994)
- Dlouhodobá platební dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a císařskou vládou Íránu (Praha, 13. 5. 1977)
- Kulturní dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a císařskou vládou Íránu (Praha, 26. 5. 1967, č. 114/1968 Sb.)
- Smlouva o přátelství mezi Republikou československou a Císařstvím perským (Teherán, 29. 1930, č. 137/1931 Sb.)

3.3 Rozvojová spolupráce

Na území Íránu je druhý nejvyšší počet oficiálně registrovaných uprchlíků na světě (po Pákistánu). Naprostou většinu z nich tvoří Afghánci, kteří jsou od skončení války v Afghánistánu postupně repatriováni ve spolupráci s UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky). Mimo Afghánců Írán hostí také více než 150 tis. uprchlíků z Iráku. Z odhadovaného počtu téměř 2,5 – 3 milionů uprchlíků, kteří pobývají v zemi, je jich oficiálně registrován jen přibližně milion.

ČR je od roku 2010 poskytovatelem rozvojové pomoci v Íránu skrze tzv. MLP (malé lokální projekty) české vlády. V roce 2018 byl v rámci podpory neziskového subjektu HAMI realizován projekt “ Vytvoření a vybavení krejčovské dílny pro ohrožené afghánské ženy za účelem výuky krejčovských dovedností a odborného vzdělávání”. V roce 2020 pak ČR podpořila projekt neziskové organizace Rebirth Charity na podporu prevence drogové závislosti v zemi.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Írán je ve svém regionu významným ekonomickým aktérem a zemí s velkou a stále rostoucí populací (nyní 84 milionů). Země zároveň oplývá velkým surovinovým bohatstvím, ze kterého však v posledních desetiletích nemohla v důsledku mezinárodních a následně amerických ekonomických sankcí plně těžit. Z tohoto hlediska jde do značné míry o nesaturovaný trh, který českým firmám nabízí mnohem větší počet perspektivních oborů, než které specifikujeme níže. Pro plné využití nabízejícího se potenciálu země však zůstává nezbytným předpokladem vřešení současné sankční situace, která nadále působení v řadě odvětví, jako jsou např. energetický nebo telekomunikační sektor, výrazně komplikuje.

► Vodohospodářský a odpadní průmysl

Špatná dostupnost pitné vody se v Íránu týká přinejmenším 18 provincií zabírajících plochu asi 60 % země. V jižních provinciích (Sistán-Balúčistán, Hormozgán, Chúzistán a Búšeher) v linii Perského zálivu dochází k masivní výstavbě odsolovacích stanic, které by zde měly pomoci řešit prohlubující se problémy s nedostatkem pitné vody. V zemi momentálně existuje 72 odsolovacích stanic o celkové denní zpracovatelské kapacitě 600.000 m³ slané vody (cca 211 mil. m³/rok). Jen za posledních 10 let bylo zprovozněno 54 odsolovacích stanic a další desítky jsou jich ve výstavbě. V zemi rovněž rapidně postupuje výstavba čistíren odpadových vod. Ty by mj. měly umožnit další rozvoj jihovýchodní části hlavního města Teheránu, která je v současné době plně závislá na podzemních zdrojích pitné vody, jež se však s postupující urbanizací rychle vyčerpávají.

V hlavním městě s 9 mil. obyvateli (bez aglomerace) se denně vyprodukuje 7 až 8 tis. tun odpadu, z čehož na energetické zpracování odpadu jde jen 200 tun. Celkem je v Íránu aktivních pouze pět elektráren na komunální odpad situovaných ve městech Teherán, Šíráz a Mašhad, a to s celkovou kapacitou pouhých 11 MW. Přitom má Írán obrovský nevyužitý potenciál na výrobu elektrické energie z biomasy, stejně jako ze solární a větrné energie.

Tlak na vodu se bude v Íránu dále zvyšovat i s ohledem na zastarávání technologií, které země nemohla průběžně obnovovat v důsledku sankcí. S ohledem na stálou platnost sankcí je dlouhodobě posilována domácí produkce v řadě odvětví, což s sebou nese zvyšování tlaku právě na vodní zdroje, které jsou nezbytným předpokladem pro rozvoj íránského energetického průmyslu nebo zemědělského sektoru. Potenciál pro české dodavatele se naskýtá zejména při dodávkách zařízení na likvidaci a zpracování komunálního a průmyslového odpadu (stavební odpad, kontaminované lokality, nemocniční a toxický odpad, technologie na snižování podílu těžkých kovů v industriálním odpadu), a v oblasti monitoringu aktuální kvality čištěné vody a kvality ovzduší.

► Zdravotnický a farmaceutický průmysl

Zdravotnictví a farmaceutický průmysl jsou jako „humanitární oblasti“ trvale vyjmuty ze sankčního seznamu. Írán má přesto se zdravotnickými a farmaceutickými dodávkami dlouhodobý problém a v loňském roce byl schopen zajistit jejich import v relativně omezeném objemu (tzv. esenciální dodávky zdravotnického a farmaceutického materiálu, které dotuje stát, měly hodnotu 1,4 mld. USD). O to více je zřejmé, že íránský trh bude mít do budoucna v této oblasti zvýšenou potřebu dovozů ze zahraničí. Evropské státy se nyní v Íránu často soustředí na dovozy farmaceutik pro transplantace orgánů či na léčbu rakoviny. Hlavní příležitosti pro české farmaceutické firmy však představují spíše dovozy surovin pro vlastní íránskou farmaceutickou produkci (íránské výrobci pokrývají 96 % spotřeby domácího trhu). Jde např. o vitamíny a jejich deriváty či krevní plasmu. Žádaná jsou nicméně také antiséra, očkovací látky, kontrastní látky využívané při radiologii či referenční standardy jakosti farmaceutických přípravků.

Co se týká zdravotnických prostředků, na které je kladen důraz v souvislosti s koronavirovou pandemií, je třeba upozornit, že íránský trh je v této oblasti již z větší části saturován. Íránské producenty se na základě pobídek vlády začali hned po vypuknutí nákazy COVID-19 ve velkém měřítku orientovat na domácí výrobu plicních ventilátorů, testovacích a diagnostických prostředků, respirátorů, roušek či dezinfekčních prostředků. Poptávka v íránských nemocnicích však nadále existuje po kyslíkových koncentrátorech (technologie PSA), bioptických jehlách pro měkké tkáně či součástkách přenosných defibrilátorů.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

V íránském státním rozpočtu je každoročně vyčleněn značný objem finančních prostředků, které jsou íránským společnostem přidělovány ve státěm zvýhodněném kurzu na nákup esenciálních komodit v nesankcionovaných odvětvích. Jde o potravinářství, zemědělství, zdravotnictví a farmaceutický průmysl, přičemž vloni stát na dovozy v těchto odvětvích uvolnil přes 11 mld. USD. Hlavní část této dotační pomoci směřovala íránským importérům zemědělských produktů a potravin, mezi něž v r. 2020 patřily zejména kukuřice a krmivo pro hospodářská zvířata, semena, jedlé oleje, obilí, rýže, sója a ječmen. Pro české dodavatele jsou mezi dotovanými produkty perspektivní především segmenty veterinárních přípravků pro hospodářská zvířata, inseminačních dávek pro býky, segment výživy, krmení a doplňků stravy pro domácí i hospodářská zvířata (80 % výrobních surovin se dováží), stájové technologie (ustájení, napáječky), prostředky k ošetření včelstev a následné zpracování včelích produktů (med, vosk, mateří kašička), či segmenty potravinářských strojů, rybářských technologií a akvakultury.

V zemědělském sektoru se íránské podniky nevyhnutelně budou nadále muset zaměřovat na zvyšování výnosnosti půdy, a to jak s pomocí kvalitních umělých hnojiv, tak především zaváděním energeticky méně náročných systémů zavlažování, tzv. „pressurized irrigation systems“. V zemi je kolem 8,5 mil. hektarů farem a sadů, které by takovýmto způsobem mohly být zavlažovány. Stejně tak jsou vysoce perspektivní oblasti zpracování masa hospodářských zvířat, konzervace, pasterizace a balení potravin či zpracování mléčných produktů.

Mapa strategických příležitostí 2020/2021

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Írán v současnosti představuje jedinou větší světovou ekonomiku, která stále do velké míry zůstává mimo globalizovaný trh. Z tohoto pohledu bude Írán pro zahraniční společnosti v budoucnu představovat velkou příležitost. Jakékoliv obchodování s touto zemí je však vzhledem k jejím kulturním a politickým specifikům (viz další podkapitoly) zároveň podmíněno jistou dávkou trpělivosti. Seznámení zahraničních obchodních partnerů s prostředím a vstup na místní trh nepochybně usnadní, pokud si zahraniční firmy dokáží již v rané fázi obstarat kvalitního místního obchodního zástupce.

4.2 Oslovení

S prvním oslovením obchodních partnerů či vyhledáním vhodných kontaktů vám rádi pomohou zaměstnanci obchodního a ekonomického úseku Zastupitelského úřadu ČR v Teheránu.

Při snaze o dlouhodobější působení na místním trhu je vzhledem k přetrvávající jazykové bariéře (velká většina obchodních partnerů v Íránu hovoří pouze domácí řečí farsí) i dalším kulturním náležitostem, které nejsou pro naše samozřejmé, vhodné pořídit si prověřeného a důvěryhodného místního zástupce. Ten dokáže s orientací na místním trhu pomoci také díky znalosti často komplikovaných socio-ekonomických vazeb v zemi.

4.3 Obchodní schůzka

Osobní kontakt s obchodními partnery je v íránské kultuře nadále velmi důležitý a e-mailová či telefonická komunikace má potenciál nahradit jej jen dočasně. Při přímých jednáních je pak většinou dodržována hierarchie a slova se jako první ujímají nejvýše postavení zástupci vyjednávajících společností, kteří dialog v následném průběhu i řídí.

Při obchodních jednáních je užitečné partnera na úvod přivítat předáním alespoň symbolického dárku. Zcela určitě můžete tento postup očekávat ze strany íránského protějška. Nabídku daru a často i běžného pohostinství je normální nejprve „skromně“ odmítnat a přijmout teprve na naléhání nabízejícího. Teprve opakované odmítnutí je obvykle vnímáno jako vážně míněné.

Následná jednání bývají vedena ve velmi zdvořilém duchu, který však nevylučuje jeho emocionalitu. Málodky se lze spoléhat na to, že dohody bude dosaženo již při prvním jednání. Íránští obchodní partneři se většinou o jakémkoliv strategickém rozhodnutí budou chtít ujistit během opakovaných setkání. V tomto směru je proto potřeba se obrnit jistou dávkou trpělivosti a neztratit při tom na zdvořilosti a příjemném vystupování. Agresivní a nátlakové chování je naopak v místní kultuře vnímáno jako nepřípustné a pro většinu seriózních íránských obchodních partnerů bude znamenat ukončení vyjednávání.

Íránci jsou při jednáních v zemi vesměs citliví na dodržování tradičního oblečení, hlavně u žen a na veřejnosti. Nutné je svrchní volné oblečení (kabát), které zakrývá šiji, boky a ruce po zápěstí + šátek, což platí bez výjimky pro všechny ženy i pro cizí státní příslušnice. Nejsou dovoleny krátké sukně, délka sukní musí být pod kotníky. Muži musí mít zahalenou horní část těla a není jim dovoleno chodit v krátkých kalhotách. Kravata je v dnešní době zcela akceptována.

Alkohol je v Íránu nelegální. Při obchodním jednání probíhajícím v ČR je před nabídnutím alkoholu íránskému protějšku vhodné nejprve

opatrně prověřit, zda je taková nabídka neurazí.

4.4 Komunikace

Při osobním jednání nelze spoléhat na to, že íránský obchodní partner bude ovládat jakýkoliv cizí jazyk včetně angličtiny. Tuto skutečnost je proto dobré předem prověřit. Cestovat do Íránu s tlumočnickem však není nezbytné, v případě partnerovy neznalosti angličtiny pro něj většinou není problém zajistit tlumočení přímo na místě.

Je nezbytné vyhnout se komentářům k islámským náboženským zvyklostem a povinnostem, i pouhé neutrální konstatování odlišnosti může být chápáno jako kritika. Totéž do jisté míry platí pro komentáře k politickému dění, na něž je lépe opatrně přistoupit jen tehdy, dá-li k tomu partner jasný impuls.

Pověstná je pohostinnost Íránců. Dohodám dosaženým při obědě se tradičně přikládá závaznost a pozvání je vhodné opětovat. Při jednáních, hlavně ve státních institucích, je obvyklé, že íránské představitelé odcházejí v určeném čase k modlitbám a hosté musejí počkat. V průběhu postního měsíce Ramadánu se v denní době nesmí na veřejnosti jíst, pít ani kouřit.

Je nutno mít na paměti, že Íránci dávají přednost osobnímu jednání před korespondencí. E-mailová komunikace či telekonference přes Zoom se však i pro íránské firmy staly v průběhu koronavirové pandemie běžnou formou komunikace vedoucí až k uzavření finálních zakázek.

4.5 Doporučení

Íránci jsou tradičně velmi bystří a schopní vyjednávači a obchodníci. Každé jednání vyžaduje pečlivou přípravu, kterou by neměly české firmy podcenit.

V průběhu jednání je třeba zachovávat trpělivost. Není potřeba se nechat odradit dílčím neúspěchem. Důležité je udržování stálého kontaktu s partnerem.

Při obchodních jednáních je nutné počítat s tím, že složitý byrokratický systém a předpisy budou příčinou častých zdržení a průtahů. Čas nemá pro Íránce zvláštní důležitost. Na přesné dodržování termínů, plnění dohod nebo časů schůzek se proto nelze plně spoléhat. Na tuto skutečnost je dobré se dopředu připravit.

Pokud to situace umožňuje, platí, že Íránci dávají přednost osobnímu jednání před korespondencí.

Disponovat v Íránu důvěryhodným a prověřeným obchodním zástupcem, který rozumí místnímu systému a souvislostem, je určitě výhodou.

4.6 Státní svátky

Íránský kalendář zahrnuje celou řadu dnů pracovního volna, které připadají na výročí významných událostí spjatých se vznikem islámského náboženství či Íránské islámské republiky a dále osobní výročí významných postav šíitského islámu. Ze starých zoroastriánských svátků se udržel svátek nového solárního roku (Nourúz čili „Nový den“), který připadá na 20. nebo 21. března a Íránci jej vnímají stejně jako my Nový rok.

Je třeba upozornit, že některé svátky se řídí islámským lunárním kalendářem a v jiných rocích proto připadají na odlišné dny evropského kalendáře.

Muslimský kalendář po celém světě začíná v roce 622. V tomto roce 622 křesťanského letopočtu, odešel Prorok z Mekky a od tohoto data „hidžry“ (emigrace) se začíná muslimský kalendář. Zatímco Arabové používají tzv. lunární kalendář hidžry, tak moderní perský kalendář používaný od 20. let 20. století je solárním kalendářem hidžry (vychází z mimořádně přesného starého zoroastriánského solárního kalendáře).

V roce 2021 začal dne 20. 3. v Íránu letopočet 1400.

Odkaz na početné íránské státní svátky dle dat v našem kalendáři naleznete zde

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Za dovozní a vývozní politiku je odpovědná Rada pro export a import, která je poradním orgánem Ministerstva obchodu. Licenční politika je začleněna v útvaru Department for Import and Export Rules and Regulations na Ministerstvu obchodu, který je odpovědný za udělování dovozních a vývozních licencí, s výjimkou licencí pro elektrickou energii, které vydává Ministerstvo energetiky. Výjimkou jsou rovněž plyn a ropa, licenci vydává Ministerstvo ropného průmyslu, resp. pod něj spadající státní organizace National Iranian Oil Co. Udělování licencí na speciální materiál je výlučně v kompetenci Ministerstva obrany, resp. jeho složky Defence Industries Organisation. Seznam položek zboží podléhajících vývozní/dovozní licenci je každý rok aktualizován Ministerstvem průmyslu, dolů a obchodu.

V současné praxi je nutné říci, že od roku 2008 Írán pro přímé dovozy z ČR uplatňuje stejný postup, jako pro všechny ostatní země EU. Obvyklý postup je ten, že dovozce požádá o souhlas a vystavení licence na dovoz místní Ministerstvo průmyslu, dolů a obchodu (jde prakticky o souhlas ministerstva, na základě kterého místní banky otevřou L/C) a délka trvání této procedury je max. 21 dnů. Při uzavírání kontraktů českých exportérů je třeba klást důraz na precizní dohodu o platebních podmínkách. Je rovněž nezbytné si u partnera ověřit jeho reálné možnosti na získání dovozní licence a reálnost přidělu devizových prostředků na dovoz. Zároveň je v současné situaci nutné prověřit schopnost partnera provést zahraniční platbu.

Při dovozu zboží v hodnotě nad 20 tis. USD a při akreditivní platbě musí dovozce povinně předložit osvědčení od mezinárodně uznávané inspekční organizace, které musí být ověřené obchodní a průmyslovou komorou v zemi vývozce. V Íránu existuje organizace na kontrolu kvality (Quality Control and Inspection in Iran).

Íránské banky striktně vyžadují při otvírání akreditivů u významných kontraktů pro státní íránské firmy i otevření exportní bankovní garance (Performance Bank Guarantee). Úroková sazba od roku 2015 vzrostla o 2%. U ročních vkladů činí 20%, u sjednaných půjček při obchodování s devizami je 21% a při uzavření Smluv o spolupráci má hodnotu 24%. Oprávněný dovozce/vývozce musí mít pro dovoz/vývoz oprávnění tzv. Commercial Card, které vydává Íránská komora pro obchod, průmysl a hornictví na základě úřední registrace firmy.

Standardní komerční dokumenty u dovozu z Íránu jsou pro-forma faktura, obchodní faktura, konosament (lodní-B/L, kamionový, železniční, letecký dopravní list – AWB), Certificate of Origin (certifikát původu zboží), inspekční certifikát (např. od mezinárodní společnosti SGS, COTECNA). Je možné též použít certifikát i od domácí kontrolní společnosti Quality Control and Inspection in Iran. Jednotlivé íránské resorty mají též specializované instituty na kontrolu kvality, jako např. IDRO patřící pod Ministerstvo průmyslu. Dále je třeba zdravotní certifikát (je-li vyžadován), certifikát kvality (povinně se zatím nevyžaduje, ale závisí od typu kontraktu), vážní list, Packing List apod.

Certifikace výrobků je v souladu se zákonem z r. 1996 povinná jak v dovozu, tak ve vývozu. Je jí pověřen íránský institut pro standardizaci a průmyslový výzkum (Institute of Standard and Industrial Research of Iran – ISIR). Při dovozu je cílem dodržení kvality a kompletnosti dovážené průmyslové produkce v souladu s platnou mezinárodní normou. V Íránu existuje organizace na kontrolu kvality a vybraná skupina výrobků podléhá při dovozech povinné inspekci. Zkoumá se, zda dovoz vyhovuje íránským normám.

Zdravotní certifikáty – zde existuje riziko velkých problémů. Mezi Ministerstvem zdravotnictví a předpisy EU zatím nedošlo ke shodě v oblasti veterinární a fytosanitární. Upozorňujeme na skutečnost, že dle platných předpisů EU je zásilka zkontrolována již v zemi EU, kde dochází ke vstupu, a pokud nevyhoví veterinární či fytosanitární zkoušce, je zlikvidována na náklady dovozce. Dřívější praxe vrácení zásilky zpět na opravu již není praktikována.

V Íránu je zaveden harmonizovaný systém opisu a číselného označování zboží podle EU nomenklatury.

Ochrana domácího trhu:

Tvrdá ochranná politika domácích výrobců, a to hlavně v dovozní licenční a devizové politice, je provázena vysokými dovozními poplatky a zdoluhavou administrativní byrokracií. V roce 2018 bylo další překážkou pro zahraniční firmy rozhodnutí Ministerstva průmyslu, těžby a obchodu Íránu o zákazu dovozu 1339 položek do Íránu a 159 položkách podléhajících zákazu vývozu z Íránu. Seznam zakázaných dovozů je (s ohledem na americké ekonomické sankce a chybějící valuty) je průběžně Íránem dále rozšiřován a ke konci roku 2020 již zahrnoval na 1530 položek. Jejich jmenovitý seznam je možné konzultovat přímo s obchodním úsekem Zastupitelského úřadu ČR v Teheránu.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Pro získávání objednávek z veřejného i soukromého sektoru a mezinárodních tendrů je naprosto nezbytný trvalý kontakt s místním trhem a jeho podnikatelskými subjekty.

Distribuce a prodej zboží v Íránu probíhá prostřednictvím prodejců, zástupců a různých typů agentů. Optimálním řešením je zřízení vlastní pobočky (liaison office), která řídí odbyt prostřednictvím sítě zástupců, provádí centrálně řízený marketing a je ve styku s klíčovými zákazníky, řeší dodací a platební podmínky.

Základní legislativní normou je Obchodní zákoník – The Commercial Code of Iran. Je z r. 1975 a definuje 7 právních forem zahraničních subjektů, ze kterých jsou nejvyužívanější:

- 1 Broker – zprostředkovatel transakcí při obchodu s cennými papíry a akciemi
- 1 Commission Agent – vykonává obchodní transakce pod vlastním jménem za úhradu pro jinou osobu
- 1 Commercial Deputy – vystupuje ve funkci ředitele, představitele firmy na realizaci obchodních operací v Íránu, ať již mateřské firmy nebo jejich poboček

Podle čl. 660 Občanského zákoníku, jsou vymezeny v zásadě dva druhy zastoupení z pověření, a to: generální – ve všech oblastech nebo limitované – pro vymezené specifické oblasti.

Obvyklé typy zastoupení na základě písemného pověření příkazce jsou:

- 1 Special agent – prokura jen na vymezenou oblast/oblasti
- 1 General agent – všeobecná prokura s výjimkou limitovaných speciálních oblastí
- 1 Universal agent – neomezená prokura příkazce
- 1 Del credere agent – prokura pro dodatečnou pravomoc a garance příkazce v nepřítomnosti pověřených osob pro daný specifický druh zastoupení
- 1 Akciová společnost (Joint Stock Company), soukromá nebo veřejná
- 1 Komanditní společnost (Limited Partnership) · Veřejná obchodní společnost (General Partnership) nabízející svoje akcie veřejnosti. Musí mít nejméně 3 akcionáře.
- 1 Soukromá (Private Limited Company), kde akcie musí být v držení zakladatelů a jejich ustanovení je zveřejněné v úředním listu a tisku
- 1 Společnost s ručením omezeným (Proportionate Liability Partnership), kterou tvoří dva a nebo více společníků, tito společně ručí jen do výšky vloženého kapitálu. Celý finanční kapitál musí být plně splatný a nefinanční vklady oceněné
- 1 Společný podnik (Joint Venture)
- 1 Pobočka (Branch Office) prodává a nakupuje na vlastní účet, Liaison Office nejedná na vlastní účet a její provoz je financován ze zastupitelských provizí za veškeré technické a servisní služby

5.3 Marketing a komunikace

Vedle běžné propagace ve sdělovacích prostředcích je klíčem k úspěšnému marketingu účast na významných mezinárodních veletrzích v teritoriu (viz podkapitola 5.9). V zásadě platí, že propagace musí být v souladu s místními předpisy, je zakázána propagace alkoholu a cigaret.

V posledních letech velká část modernizujících se íránských firem a startupů velmi úspěšně přešla k marketingu svého zboží např. na Instagramu. Kvalitní webové stránky místní pobočky firmy, ideálně v jazyku farsí, určitě také mohou pomoci k úspěšnému prodeji.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Porušování práv duševního vlastnictví ve vztahu k zahraničním subjektům, včetně těch českých (sklo, kosmetika apod.), není v Íránu neobvyklým jevem. Íránská legislativa zatím komplexně neupravuje problematiku ochrany duševního vlastnictví. Írán zároveň není součástí Světové obchodní organizace (WTO) a prakticky proto v těchto případech bývá obtížné domoci se spravedlnosti

Případné soudní spory bývají otázkou minimálně měsíců, spíše však let. Bez asistence místních partnerů a poradenských a právních firem v tomto směru není úspěch zahraničního subjektu myslitelný.

5.5 Trh veřejných zakázek

Vyhlašování tendrů a dalších veřejných soutěží je řízeno výnosem By-Laws for Determining Bidders (Winners) of Tenders, který byl vydán Radou ministrů dne 22. 4. 1993 a jeho dodatkem z 27. 2. 1997. Informace o mnoha tendrech je možné nalézt na anglických webových stránkách www.iran-tender.com. Bohužel, ne vždy jsou dostupné informace aktualizované. Mnohem přesnější a aktuálnější informace tak bývají k dispozici na Národní databázi tendrů, která však je k dispozici jen ve farsí a vstup do její podrobné databáze je přístupný pouze předplatitelům. V případě zájmu o informace z této databáze je proto obraťte na zástupce Obchodního úseku Zastupitelského úřadu v Teheránu.

Nový úřední akt prvního viceprezidenta Íránu č. 23229 ze dne 7. 8. 2001 pro zadávání státních zakázek ve veřejném sektoru doplňující zákon z r. 1997, je závazný pro všechny vládní i nevládní orgány, instituce a subjekty, ale i soukromé podnikatele. Vztahuje se na financování rozvojových projektů v Íránu ze státních nebo zahraničních finančních zdrojů. Stanovuje kapitálovou účast íránské strany minimálně na úrovni 51 %. Z uvedeného vyplývá, že všechny kontrakty státních zakázek do veřejného sektoru, které se týkají mezinárodní kooperace mezi íránskými a zahraničními právními subjekty, musí být přiděleny výhradně íránským společnostem nebo zahraničním firmám, které obdrží povolení od Ekonomické rady ÍIR. Tato schvaluje i výjimky po předcházejícím odsouhlasení kompetentních státních orgánů.

Zahraniční kontraktori se mohou účastnit tendrů, ale jen s příslušnými íránskými subjekty. Toto ustanovení pro veřejné soutěže platné od ledna 2002 je považováno za formu restrikcí v oblasti mezinárodní ekonomické spolupráce.

Tendry vyhlašují státní organizace, resp. jejich specializované nebo pověřené instituce. Většinou věcně příslušný rezort, do jehož působnosti spadá předmětná činnost v tendru, zřizuje pro tento cíl účelovou organizaci, která je zodpovědná za vyhlášení tendru, včetně jeho financování. Tato instituce pak pracuje při jeho realizaci až do uvedení do provozu. Řídící management v průběhu realizace tendru přechází do řídicího a správního aparátu nové výrobní jednotky.

Účast na tendrech je v současnosti vážně komplikována složitou pozicí Íránu ve vztahu k zahraničnímu bankovnímu systému. Pokud je podmínkou účasti na tendru zaplacení záruky (což v drtivé většině případů je), pak je spolupráce s místním partnerem v zásadě nutnou podmínkou pro účast zahraničního zájemce, neboť pouze místní partner je schopen za svého zahraničního partnera bid bond uhradit.

Základem úspěšnosti při získávání tendrové objednávky je získání informací v místní podnikatelské lobby, kde se v přiměřeném časovém předstihu před vyhlášením tendrových podmínek rozhoduje o formulaci tendrové specifikace.

Nejběžnější podmínkou pro účast zahraniční firmy na tendrovém řízení je existence Branch Office nebo Liaison Office, popřípadě oficiálního zástupce. Obchodní výhradní zástupce musí mít svůj obchodní kód nezbytný pro všechny obchodní a finanční transakce v Íránu. Pokud jej nemá, pak může pracovat pro zahraniční firmu jen na základě pověření a za provizi. Nejběžnější formou registrovaného domácího zástupce jsou specializované konzultantské místní firmy, často i s mezinárodní účastí. Úspěšnost zahraničních subjektů v tendrech je větší, pokud se zájemci podaří společně s íránským nebo jiným zahraničním partnerem zajistit exportní financování. Nepřekročitelnou podmínkou předložení nabídky do tendru je požadavek zadavatele na složení tendrové kauce tzv. „BID BOND“, obvykle ve výši cca 3–5 % uvažované ceny. Tato kauce musí být složena v některé z komerčních bank v Íránu. Obvyklou praxí je organizování tendrové předkvalifikace. Zájemci jsou vyzváni, aby zaslali své údaje a referenční seznamy, a na tomto základě je proveden užší výběr firem, kterým je pak přímo zaslána tendrová specifikace.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Obvyklé platební podmínky, platební morálka:

Nejpoužívanější je neodvolatelný nepotvrzený akreditiv. Vzhledem k trvajícím americkým sankcím a bankovním restrikcím vůči Íránu jsou platby v současnosti většinou prováděny prostřednictvím cizích bank nebo jejich poboček ve třetích zemích (především ve SAE – Dubaji anebo v Turecku).

Platební morálka íránských zákazníků je za normálních okolností na základě zavedených způsobů placení (L/C proti dokumentům, proti převzetí zásilky atd.) na dobré úrovni. Tento standard se však výrazně zkomplikoval po opětovném uvalení amerických ekonomických sankcí na Írán v r. 2018. V následujících dvou letech totiž došlo k několikanásobnému propadu hodnoty íránského říjálu vůči valutám, což v řadě

případů oslabilo schopnost íránských firem hradit svoje dříve dohodnuté valutové závazky.

Pokud dojde ke sporům:

ZÚ doporučuje vždy hledat řešení dohodou, byť možná nevýhodnou. Soudní cesta je zdlouhavá, finančně nákladná a nezaručuje úspěch ani v případě pozitivního rozhodnutí soudu. Ve smlouvách je potřeba dohodnout klauzuli, podle jakého práva bude spor posuzován, výběr místa konání, soudní dvůr. Nejlépe je dohodnout klauzuli o arbitráži s výběrem soudu, který bude rozhodovat případný spor. Současná praxe je taková, že domácí íránské soudy rozhodnou vždy ve prospěch íránských subjektů.

V současnosti existuje Centrum pro řešení sporů mezi obchodními partnery, jež bylo založeno při Teheránské obchodní komoře: No.18 Mirza Hassani Alley, Ghaem Magham Str., Tehran, +98 21 887 180 22, e-mail: legal@tccim.ir

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Aktuální podmínky vstupu do Íránu v souvislosti s nemocí Covid-19:

Doporučujeme v této věci sledovat informace na stránkách Konzulárního úseku Zastupitelského úřadu Teherán. Tyto informace jsou průběžně aktualizovány zde.

Obecné podmínky cestování do Íránu:

O vízum lze požádat elektronicky na webové stránce https://e_visa.mfa.ir/en/. Vízum následně zpracovává zastupitelský úřad Íránu v Praze, kterému se případně doručí nutné fyzické doklady, provedení pohovoru či odebrání otisků prstů. O všech náležitostech a změnách v procesu vyřizování žádosti je žadatel informován emailem. Zpracování víza trvá běžně do 10 pracovních dní. Pro aktuální informace o vízových náležitostech doporučujeme kontaktovat Velvyslanectví Íránu v Praze.

Nutnou podmínkou je držení cestovního pasu platného ještě min. 6 měsíců po vypršení platnosti víza. Mezi požadované dokumenty patří i životopis obsahující předchozí zaměstnání a vzdělání. Některé profese, např. novináři, vyžadují specifické typy víza, jejichž zpracování trvá déle. Nutné je i zdravotní cestovní pojištění, lze zakoupit i na letišti (v EUR hotovosti).

Vízum se v současné době nedává do pasu ani není uplatňována praxe udělování vstupních / výstupních razítek do pasu. Je třeba mít při sobě vízum s QR kódem vytištěné po celou dobu pobytu pro potřeby ověření např. v hotelích. Turistické vstupní vízum je možné získat i na mezinárodním letišti, avšak je nutné alespoň 2 předem vyplnit elektronickou žádost. O vízum je také možné požádat skrze řadu íránských cestovních kanceláří. Vízový poplatek je účtován dle typu podání žádosti – poplatek za letištní vízum je 75 EUR v hotovosti. Podání žádosti elektronicky je zdarma (může se lišit dle typu žádosti).

Povinné očkování proti infekčním chorobám není při vstupu do Íránu požadováno. Doporučená očkování jsou uvedena v odkazu „Zdravotnictví-důležitá telefonní čísla“.

Po příjezdu do Íránu je potřeba se přihlásit k pobytu u příslušného oddělení cizinecké policie, pokud cestovatel setrvá v jednom místě 7 dní a déle. Pokud je cestovatel ubytován v hotelu, přihlašovací povinnost přechází na ubytovací zařízení.

Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince:

Cizincům je z důvodu bezpečnosti prezidentským dekretem zakázán či omezen pobyt v následujících oblastech (pro aktuální změny se informujte u příslušných úřadech v zemi).

Úplný zákaz pobytu v pohraničních oblastech:

- 1 Všechna pohraniční města provincie Chorásán a všechna pohraniční území provincie Sístán a Balúčistán hraničící s Afghánistánem (kromě města Zabol, zde Írán vede téměř regulérní válka proti pašerákům drog)
- 1 Všechna pohraniční města provincií Západní Ázerbájdžán a Kermánšáh (=Báchtarán) hraničících s Iráskem (zde se stále nacházejí minová pole z doby íránsko-irácké války)
- 1 oblast města Saghez, Báneh a Maríván v provincii Kurdestán
- 1 oblast města Šovár, Mehrán a Dehlorán v provincii Ílám

Průjezd pouze se zvláštním povolením umožňujícím též výjezd z Íránu na trasách:

- 1 Sanandadž – Maríván – Bášmagh (provincie Kurdistán) Orumie – Píránšahr – Hádž Omrán – Sardašt (provincie Západní Ázerbájdžán)
- 1 Farímán – Tájábád – Doghárún (provincie Chorásán)
- 1 Záhedán – Zabol – Mílak (provincie Sístán – Balúčistán)

Mezi zakázané oblasti patří i veškeré vojenské oblasti, které nejsou vždy dobře značeny. V případě narušení zakázaných území hrozí vyhoštění z Íránu.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Postup pro získání pracovního povolení (tzv. parvane kard)

Pracovní povolení je vydáváno íránským ministerstvem práce a sociálních věcí (General Directorate for Employment of Foreign National). K vydání pracovního povolení je třeba jako první krok získat „pracovní vízum“ typu F, které vydá jakékoliv velvyslanectví Íránu v zahraničí (nejlépe však v Praze). K tomuto je však třeba, aby buď:

1. Zaměstnavatel žadatele v Íránu (pokud je zaměstnanec) požádal jeho jménem o vydání pracovního povolení (v případě kladného vyřízení bude zaslán na vybrané velvyslanectví Íránu dopis potvrzující, že vízum typu F může být vydáno)
2. Íránská firma žadatele v Íránu (pokud je majitel) požádala jeho jménem o vydání pracovního povolení (v případě kladného vyřízení bude zaslán na vybrané velvyslanectví Íránu dopis potvrzující, že vízum typu F může být vydáno)

Po vydání pracovního víza typu F může žadatel přicestovat do Íránu. Obvykle do 30 dnů (doba platnosti víza) následně musí zažádat o pracovní povolení, a to opět cestou ministerstva práce a sociálních věcí. Pracovní povolení je vydáváno obvykle na 1 rok.

Dokumenty nutné k získání pracovního povolení:

- 1 vyplněné formuláře, které žadatel obdrží v kanceláři ministerstva práce a sociálních věcí (General Directorate for Employment of Foreign National);
- 1 kopie pasu či originál;
- 1 zakládací dokumenty íránské firmy;
- 1 dopis na hlavičkovém papíru íránské firmy s žádostí o vydání pracovního povolení;
- 1 dokumenty o nejvyšším dosaženém vzdělání (přeložené do angličtiny superlegalizované íránským velvyslanectvím v ČR, poté přeložené do farsí v Íránu);
- 1 fotografie;
- 1 doklad o zaplacení aktuálního poplatku.

5.9 Veletrhy a akce

Nejdůležitější íránské veletrhy s tradiční účastí českých firem:

Předpokládaná data konání jednotlivých veletrhů jsou uvedena v závorkách. Vzhledem k trvající koronavirové pandemii je však nutné tato data brát s rezervou a počítat s jejich možnými změnami na základě aktuální epidemiologické situace v zemi.

- 1 **Iran Health** (27. - 30. května 2021) – veletrh zdravotní a dentální techniky + farmaceutických výrobků.
- 1 **Watex - Iran International Water and Wastewater Exhibition** (29. října - 1. listopadu 2021) - mezinárodní veletrh vodohospodářství a odpadového hospodářství.
- 1 **Minex - Iran Mines and Mining Industries Exhibition** (29. října - 1. listopadu 2021) - prestižní veletrh důlní a dobývací techniky.
- 1 **IInEx - Industry International Exhibition** (listopad 2021) - mezinárodní strojírenský veletrh v Teheránu.

Průběžně aktualizovaný seznam a data konání jednotlivých veletrhů v Teheránu je možné sledovat na webových stránkách <https://calendar.iranfair.com/en/home/index>.

Seznam veletrhů plánovaných v roce 2021 v Isfahánu je možné nalézt zde https://www.eventseye.com/fairs/cy1_trade-shows-isfahan.html.

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Zastupitelský úřad ČR v Teheránu:

Adresa: No. 36, Nastaran Alley, Bostan St., North Pasdaran Ave, Upper Farmaniyeh Crossroads, Tehran, P.O.Box 11365 – 4457, Islamic Republic of Iran

Telefon: +98 (21) 261 188 51-4 (hlasový strom v češtině navede na linky jednotlivých pracovníků a částí úřadu)

Fax: +98-21-22802079

E-mail ZÚ: teheran@embassy.mzv.cz

E-mail obchodního úseku ZÚ: commerce_teheran@mzv.cz

Webové stránky ZÚ: <https://www.mzv.cz/teheran/cz/index.html>

Velvyslanectví ČR leží na severu Teheránu ve čtvrti Farmaniyeh. ZÚ není v dosahu teheránského metra, pro cestu sem doporučujeme využít taxi. Protože mnozí taxikáři lokalitu ambasády neznají, je možné jim popsat několik orientačních bodů v okolí úřadu, které jsou obecně více známy – švédské velvyslanectví (ZÚ ČR sídlí přímo naproti), čínské velvyslanectví (to leží cca 300 metrů severně od úřadu), křižovatka ulic Lavasání a Pasdarán (cca 150 metrů jižně od úřadu), obchodní a kulturní centrum Kooh-e-Noor (cca 1 km západně od úřadu) nebo 22-podlažní budova Islamic Republic of Iran Shipping Lines (budova je situována cca 100 metrů jižně od úřadu).

Nově vybudované Mezinárodní letiště Imáma Chomejního je situováno asi 70 kilometrů jižně od města po dálnici ve směru na město Qom, bohužel zatím bez spojení MHD. Na toto letiště byly převedeny všechny mezinárodní lety. Doprava z/do letiště je výhradně osobními vozy. Cena oficiálního taxi z letiště na cca 70 km vzdálený zastupitelský úřad ČR by neměla překročit 2 miliony iránských rijálů (necelých 10 Eur dle aktuálního volně směnitelného kurzu) s tím, že tuto cenu je lepší potvrdit předem. Oficiální vozy letištní taxislužby mají povinnost jezdit za jednotné a pevně stanovené sazby rozdělené podle kategorie použitého vozu. Pro levné cestování je v Teheránu možno využít aplikaci Snapp (iránská verze Uberu) pro chytré mobilní telefony.

6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)

- 1 informace o telefonních číslech: 118
- 1 mezinárodní telefonní ústředna: 9212
- 1 informace o letech: 199
- 1 státní taxislužba: 133
- 1 policie: 110
- 1 hasiči: 125
- 1 hlášení nehod: 197, 6692 6666 (Teherán)
- 1 lékařská pohotovost: 123, 115
- 1 lékárny s nepřetržitým provozem: 191

Mezinárodní telefonní předvolba Íránu: +98

Předvolby do některých měst:

- 1 Teherán 021
- 1 Mašhad 0511
- 1 Isfahán 0311
- 1 Širáz 0711
- 1 Tabríz 0411
- 1 Kermán 0341

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

- 1 Internetová stránka MZV ČR <https://www.mzv.cz/jnp/>
- 1 Internetová stránka Velvyslanectví ČR v Teheránu <https://www.mzv.cz/teheran>
- 1 Ministerstvo zahraničních věcí Íránu: <https://en.mfa.gov.ir/>
- 1 Íránská vláda: <https://irangov.ir/en>
- 1 Oficiální internetová stránka prezidenta ÍIR: <http://www.president.ir/en>
- 1 Odkaz na Ministerstvo průmyslu, těžby a obchodu: <https://irangov.ir/cat/510>
- 1 IRNA (oficiální tisková agentura): <https://en.irna.ir/>
- 1 FARS News Agency: <https://www.farsnews.ir/en/>
- 1 Íránská obchodní a důlní komora: <http://en.iccima.ir/>
- 1 Íránská centrální banka: https://www.cbi.ir/default_en.aspx
- 1 Investice v Íránu: <https://www.investiniran.ir/en>
- 1 Iran Trade Promotion Organization (obdoba CzechTrade): <http://eng.tpo.ir/>
- 1 Celní správa/statistiky a informace: <https://www.irica.gov.ir/index.php?newlang=eng>
- 1 National Database of Tenders (jen ve farsí): <https://iets.mporg.ir/>
- 1 Mezinárodní veletrhy: <https://en.iranfair.com/>
- 1 Mezinárodní letiště Imáma Chomejního v Teheránu: <https://www.ikac.ir/en/flight-status>